

Antwoorden op TK vragen inzake onafhankelijkheid wetenschappelijk onderzoek

(zie vragen van de leden Kant en Vergeer, beiden SP), toegezonden bij brief van 14 januari 2004 aan de ministers van OCW, EZ, VWS en de staatssecretaris van VROM)

Vraag 1

Deelt u de zorg van Nederlandse wetenschappers dat hun onafhankelijkheid in het geding is door druk vanuit de politiek en het bedrijfsleven? 1) Zo neen, waarom niet? Bent u bereid met wetenschappers een publiek debat aan te gaan om hun zorgen te verifiëren?

Antwoord

Vooralsnog heb ik geen aanleiding er aan te twijfelen dat Nederlandse wetenschappers inhoudelijk voldoende onafhankelijk zijn in hun wetenschapsbeoefening. Als in het algemeen de wetenschapsbeoefening onvoldoende onafhankelijk zou zijn, dient de wetenschappelijke gemeenschap dit zelf aan te pakken. Bij onderzoek in opdracht ligt dat wellicht moeilijker. Gelet op de berichten die over de bedreigde onafhankelijkheid van wetenschappelijk onderzoek recent zijn verschenen, waarnaar door de vragenstellers wordt verwezen, heb ik besloten de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (KNAW) te verzoeken na te willen gaan deze problematiek nader in kaart te brengen en zich te beraden op wat nodig is om de onafhankelijkheid van de wetenschap te kunnen waarborgen. Ik heb dit al mondeling toegezegd op 2 februari jl. in het overleg met de Tweede Kamer over het Wetenschapsbudget en op 27 januari in het overleg met de Eerste Kamer over de kenniseconomie. Dit op grond van de wettelijke taak van de KNAW om de minister desgevraagd te adviseren over aangelegenheden op het gebied van de wetenschapsbeoefening. Ik heb begrepen dat de KNAW, die zich al eerder met het onderwerp heeft bezig gehouden, in ieder geval een publiek debat zal organiseren.

Vraag 2

Deelt u de mening dat er behoefte is aan een onafhankelijke organisatie of instelling waar wetenschappers anoniem melding kunnen maken van schending van het voorzorgsprincipe of ethische wetenschappelijke codes en dreigende benadeling van de volksgezondheid of milieu? Zo neen, waarom niet en welke andere oplossingen bent u bereid te ontwikkelen voor dit probleem? Zo ja, bent u bereid om op korte termijn de mogelijkheden te onderzoeken voor de oprichting van een dergelijke organisatie of instelling?

Antwoord

Zoals opgemerkt in het antwoord op de vorige vraag heeft de KNAW zich al eerder gebogen over het vraagstuk van de onafhankelijkheid van de wetenschappelijk onderzoeker. Dat heeft er onder meer toe geleid dat er bij de KNAW in 2002 een Landelijk Orgaan voor Wetenschappelijke Integriteit is opgericht. Dat orgaan heeft taken die primair gericht zijn te fungeren als meldpunt voor mogelijke inbreuk die wordt gemaakt op het algemeen aanvaarde professionele normen, die gelden voor het verrichten van wetenschappelijk onderzoek. Het handhaven van die normen is in eerste instantie een verantwoordelijkheid van de onderzoekers zelf en van de besturen en directies van onderzoekinstellingen (zie de bijgevoegde notitie Wetenschappelijke Integriteit van de KNAW, NWO en VSNU, 2001). De problematiek rond de onafhankelijkheid van het wetenschappelijk onderzoek heeft duidelijke relaties met het onderwerp Wetenschappelijke Integriteit, maar is breder van aard. In het overleg dat ik met de KNAW zal hebben zal ik daarom aan de orde stellen of de genoemde regeling Wetenschappelijke Integriteit uitbreiding behoeft.

Vraag 3

Deelt u de mening van Henri-Phillipe Sambuc, voorzitter van de Foundation Science et Conscience in Genève, en Frederic Piguet, secretaris-generaal van de Association for the Promotion of Scientific Accountable Behaviour, dat onafhankelijk wetenschappelijk onderzoek een groot maatschappelijke belang is, dat onder (politieke) druk wordt gezet door organisaties met specifieke doelen? 2) Zo neen, waarom niet?

Antwoord

Ik ben van oordeel dat wetenschappelijk onderzoek een groot maatschappelijk belang heeft. De prioriteit die het huidige Kabinet geeft aan Innovatie en aan het tot stand brengen van een kennissamenleving, die in hoge mate is gestoeld op de resultaten van wetenschappelijk onderzoek, geeft daarvan blijk. Het is zaak om de positieve rol die de wetenschap kan spelen om problemen te verduidelijken en bij te dragen tot oplossingen tot zijn recht te laten komen. Een onafhankelijke positie van wetenschappelijk onderzoek is daartoe noodzakelijk. Het valt niet uit te sluiten dat opdrachtgevers in sommige gevallen de uitkomsten van onderzoek proberen te beïnvloeden. Mijns inziens is dat niet in eigen belang. Zij zijn het meest gediend met objectieve uitkomsten, ook als die nopen tot aanpassing van het beleid.

Vraag 4

Bent u bereid u op internationale gremia in te zetten voor de oprichting van een internationale conventie, onder auspiciën van de International Labour Organisation (ILO), die bescherming biedt aan wetenschappers en ingenieurs indien zij ageren tegen producten die schadelijk zijn voor de volksgezondheid en/of het milieu? Zo neen, waarom niet? Zo ja, kunt u aangeven welke stappen u gaat nemen?

Antwoord

Ik zal de KNAW vragen in het advies, genoemd in mijn antwoord op vraag 1, eveneens aandacht te willen besteden aan de noodzaak en de wenselijkheid van een dergelijke internationale conventie en de taken die deze zou kunnen vervullen.

1)

- Köbben, A.J.F. en H. Tromp (1999) De onwelkome boodschap, of hoe de vrijheid van wetenschap bedreigd wordt. Mets: Amsterdam
- Radder, H. (2003) Wetenschap als koopwaar? Een filosofische kritiek. Inaugurele rede VU, Amsterdam 21 november 2003
- Prof. Berkhout in NRC-handelsblad, 29 november 2003 (opiniepagina)

2) The Scientist; 6 oktober 2003; Henri-Phillipe Sambuc, voorzitter van de Foundation Science et Conscience in Genève en Frederic Piguet, secretaris-generaal van de Association for the Promotion of Scientific Accountable Behaviour